

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L4@regeringskansliet.se

Vår referens/dnr:
200/2018

Er referens/dnr:
Ju2018/05292/L4

2019-04-01

Remissvar

Svenskt Näringslivs remissvar på SOU 2018:82 "Kompletteringar till den nya säkerhetsskyddslagen"

Svenskt Näringsliv och några av våra medlemsorganisationer har i samband med en hearing om SÄPO:s föreskrifter för den nya Säkerhetsskyddslagen som träder i kraft den 1 April detta år framfört synpunkter kring denna lagstiftning och dess implementering. Vi har även haft möte med Justitiedepartementet om den nya säkerhetsskyddslagen.

Då denna remiss avser kompletteringar till en existerande lagstiftning kommer vi även att ta oss friheten att uttrycka lite allmänna synpunkter på den nya säkerhetsskyddslagen som träder i kraft den 1 april 2019 då de föreslagna kompletteringarna berör just denna lag.

Allmänna synpunkter

Ett grundläggande problem med den nya säkerhetsskyddslagen är att man de facto outsourcar aspekter av statens tillsynsverksamhet på företag, då de ska kontrollera att "Den verksamhetsutövare som avses i 6 § ska kontrollera att den utomstående parten (t.ex. underleverantör) följer säkerhetsskyddsavtalet och se till att säkerhetsskyddsavtalet revideras om det krävs på grund av ändrade förhållanden." Det är i många fall uppenbart att ett företag ej har förutsättningar att bedriva den typen av tillsyn, och då blir det orimligt att ställa krav som är omöjliga att uppfylla och som företagen kan få upp till 10 miljoner i sanktionsavgift för. Det är rimligt att företag förväntas anlita underleverantörer på ett lämpligt sätt, samt teckna avtal där underleverantörer åtar sig att uppfylla specificerade krav angående säkerhetsskydd, men det är ej rimligt att företag skall hållas ansvariga för sina underleverantörers handlingar om de ej uppfyller vad de garanterat via avtal. En privat uppdragsgivare kan inte och ska inte agera tillsynsmyndighet, därför är det ett rimligare förfarande att även berörda underleverantörer etablerar en relation till tillsynsmyndigheten och ställs under tillsynsmyndigheters ansvar.

Konceptet att berörda företag ska självidentifiera om man omfattas av lagstiftningen är fortfarande problematiskt, här bör myndigheterna ha ett tydligare ansvar att informera om att man potentiellt omfattas och bör genomföra en säkerhetsskyddsanalys för att se om företaget faktiskt omfattas av lagens krav. Det offentliga roll att stötta företag att efterleva

lagen och även täcka vissa kostnader som orsakas av den bör också tilläggas.

Tillsynsmyndigheter får förelägga verksamhetsutövare att vidta åtgärder enligt denna lag, men det står inget om ersättning för detta (trots att det gäller allmännyttan). Faktum att motsvarande krav inte ställs inom andra europeiska länder innebär att svenska företag kommer att belastas med kostnader som inte drabbar deras konkurrenter i utlandet. I vissa fall kan detta även leda till att företag väljer att flytta sin verksamhet utomlands. Därför måste ett framtida regelverk innehålla en möjlighet att ge ersättning för kostnader som konkurrensutsatta företag drabbas av. När krav riktas mot privata företag, och det är allmännyttans intresse som är dimensionerande – snarare än i det enskilda företags egenintresse – borde offentliga medel användas för att finansiera dessa kostnader.

Riskanalysen som är dimensionerande för det säkerhetsskydd som krävs bör ta hänsyn till sannolikhet, inte endast "värsta fall scenarier". Detta riskerar leda till onödigt omfattande regulatorisk börda och kostnader för både verksamhetsutövare och sektorsansvariga myndigheter.

Dessutom är lagen formulerad utifrån ett "one-size-fits-all" perspektiv. Om företaget omfattas av lagen gäller per automatik krav på rutiner för hantering av hemlig information, skalskydd och klassning av personal. Det är dock tänkbart att det i vissa fall kan räcka med enskilda åtgärder. Här bör det finnas större möjligheter till undantag och pragmatisk anpassning till en individuell nivå som är "good enough".

Inom vissa sektorer (t.ex. kemikalieindustrin) finns en risk att lagstiftningen kan träffa snett. De största riskerna ligger inte i själva verksamheten, men i transport av varor. Då transporter i stor utsträckning hanteras av utländska företag är det tveksamt om de kan anses omfattas av denna lag, och huruvida det går att ställa relevanta krav på dem.

Överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet skall genomgå en prövning, och måste godkännas. Detta innebär en inskränkning av äganderätten. Dessutom är kraven inte alls tydliga – detta kan innebära att värdet på tillgångar minskar. Här krävs större tydlighet i den föreslagna lagtexten.

Sanktionsavgiften borde ta hänsyn till om aktörens storlek och om den är privat eller offentlig. Privata aktörers förmåga att betala sanktionsavgifter kan vara begränsade, vi vill ju inte heller försämrå förutsättningar för drabbade verksamheter att driva en säker verksamhet. Kanske rimligare att tvinga drabbade aktörer att investera i bättre säkerhet snare än en sanktionsavgift som tillfaller staten.

När företag skall göra säkerhetsskyddsanalysen förväntas de även bedöma vilka hot som finns utifrån Sveriges säkerhet – detta är en orimlighet, och kräver stöd från myndighet med relevant kompetens.

Tillsynsmyndigheterna bör ges ett tydligt uppdrag att informera de företag som omfattas, eller eventuellt kan omfattas av lagstiftningen, och därför bör genomföra en säkerhetsskyddsanalys. Myndigheten bör assistera i denna process, och om utfallet av analysen kräver tidskrävande och kostsamma åtgärder bör myndigheten tillhandahålla stöd och resurser för att kompensera företaget för ingreppen som görs i allmännyttans intresse snarare än företagets egenintresse.

Oavsett politiska säkerhetsskandaler i vår närhistoria, är faktum att outsourcing även kan vara bra utifrån ett säkerhetsperspektiv. Till exempel molntjänster kan innebära en förbättrad IT-säkerhetshantering av information, då det sköts av en specialiserad organisation. Då molntjänster och även andra viktiga outsourcing-tjänster tenderar att vara baserade utomlands föreslår vi att lagstiftningen anpassas för att inte försvåra samarbete med utländska aktörer med hemvist i utvalda EU- och OECD-länder. Samarbete inom ramen för det som omfattas av den nya säkerhetsskyddslagen bör givetvis endast ske med länder där Sverige har mycket nära relationer och högt förtroende för de lokala säkerhetstjänsterna och dess förmåga att garantera tillfredsställande tillsyn över den utländske parten, i praktiken handlar det sannolikt huvudsakligen om andra nordiska länder, Storbritannien och USA.

Förbättrad överblick att tillsynsobjekten

Vi föreslår (...) att den som bedriver säkerhetskänslig verksamhet åläggs en skyldighet att utan dröjsmål anmäla detta till tillsynsmyndigheten.

Kraven i den nya säkerhetsskyddslagen som träder i kraft den 1 April 2019 är problematiska då berörda företag får en skyldighet att utföra en säkerhetsskyddsanalys för att bedöma huruvida de omfattas av lagen och dess krav att vidta åtgärder. Problemen är multipla. För det första är detta en smal lag som träffar ett relativt begränsat antal företag. Risken att berörda företag ej kommer att känna till den nya lagen är stor. Samtidigt finns det ett tolkningsutrymme som innebär att det inte är glasklart i alla fall huruvida ett företag bör omfattas av den nya lagen eller ej, speciellt eftersom många företag sannolikt saknar kompetens att göra bedömningar gällande realistiska antagonistiska hotbilder. Detta innebär flera problem för berörda företag. Dels känner företagen kanske inte ens till att de omfattas av lagen, och för det andra saknar de kanske förmågan att göra en adekvat säkerhetsskyddsanalys även om de känner till att de borde genomföra den.

Det finns ett problem med att lägga denna självidentifieringsbörda på enskilda företag att bedöma huruvida de omfattas av lagen. Då det handlar om allmännyttan (Sveriges säkerhet) borde det rimliga förfarandet istället vara att den offentliga sektorn, genom tillsynsmyndigheterna, informerar de företag de antar kan träffas av lagstiftningen, och att företagen i samband med detta informeras att de förväntas utföra en säkerhetsskyddsanalys för att bedöma huruvida dess verksamhet är av sådan natur att den borde omfattas av den nya säkerhetsskyddslagens krav. De bör också få tillgång till vägledning och rådgivning från myndigheter i detta sammanhang.

Just därför att det är staten som bär det ultimata ansvaret för Sveriges säkerhet är det rimligt att ansvarsbördan är omvänd, det vill säga att tillsynsmyndigheterna förväntas informera berörda företag om att de bör utvärdera huruvida de träffas av lagstiftningen och samråda med myndigheten om resultatet av deras analys.

Faktum att sanktioner mot företag som ej lever upp till lagstiftningen föreslås i kompletteringarna till den nya säkerhetsskyddslagen stärker ännu mer resonemanget att det är orimligt att företag på egen hand förväntas självidentifiera om de omfattas av lagen, och sedan straffas om de missat att göra detta, fallerat i sin säkerhetsskyddsanalys, eller uppfyllandet av krav pga. av detta.

Vanliga företag besitter inte den kompetens som krävs för denna analys, huruvida företag omfattas av faktiska krav kan också komma att ändras på grund av säkerhetsmyndigheters

bedömningar av hotbilden, något som företagen inte kan förväntas ha kännedom om.

Sanktioner

Förutsatt att förbättringar görs i den nya säkerhetsskyddslagen i linje med vad vi förespråkar i detta remissvar är det från ett näringslivsperspektiv rimligt att införa en sanktionsavgift, och detta är att föredra istället för straffsanktioner (även om sanktionsavgiften bör gå via ansökan till förvaltningsdomstol, se nedan). Dock bör sanktionsavgifter differentieras beroende på verksamhetens storlek, dess likviditet, och om det är vinstdrivande verksamhet eller ej. Sanktionsavgifter berövar samhällskritisk verksamhet resurser på ett sätt som försvårar förutsättningarna för gott säkerhetsskydd. Detta stärker argumentet för att offentliga medel bör användas för att finansiera de krav som den nya säkerhetsskyddslagen ställer på privata företag.

I den privata sektorn är pengar avgörande och sanktionsavgifter därför mycket kännbara. Dock kan det ifrågasättas huruvida detta är kännbart på samma sätt för en offentlig verksamhet, därför skulle för offentlig verksamhet det vara mer logiskt med konsekvenser för verksamhetschefen. Dessutom är det också ett problem att en organisation med bristande säkerhet förlorar resurser på grund av en sanktionsavgift som tillfaller statskassan, det är mer logiskt att organisationen ifråga tvingas reservera resurser för att förbättra säkerhetsskyddet snarare än att den berövas resurser.

Svenskt Näringsliv avstyrker utredningens förslag om att tillsynsmyndigheten ska ha rätt att ta ut en sanktionsavgift av den verksamhetsutövare som underlåter de i utredningen uppställda kraven.

SN ser istället att tillsynsmyndigheten har rätt att hos allmän förvaltningsdomstol ansöka om sanktionsavgift, jfr t.ex. Konkurrensverkets rätt att ansöka om upphandlingsskadeavgift, 21 kap. 1 §. Det senare medför en större grad av rättssäkerhet där företag ges möjlighet att få hela tillsynsmyndighetens utredningen presenterad för sig och kunna ta ställning till det som läggs dem till last.

Övriga kommentarer och förslag

Det framstår i SOU 2018:82 att "Vår kartläggning visar att säkerhetsskyddsfrågor ofta får en alltför undanskymd roll i verksamheten och att andra hänsyn, inte minst ekonomiska sådana, ges en överordnad roll." Detta stärker argumentet för offentlig finansiering av säkerhetsskydd inom den privata sektorn (jaf för den nivå som kan anses vara i allmänintresset utöver det uppenbara egenintresset). Med tanke på att konsekvensanalysen hävdar att "Förslagen kan antas leda till marginella kostnadsökningar för enskilda verksamhetsutövare." finns det få argument mot offentlig finansiering av åtgärderna via riktade kostnadsersättningar eller skatteavdrag som motsvarar de totala utgifterna.

Det framstår i 2.3 att "Vi har sammanträffat med företrädare för branschorganisationen Säkerhets- och försvarsföretagen (SOFF) liksom med ett flertal företag i bl.a. försvarsbranschen. Vi har under arbetet också haft kontakt med företrädare för Telia, Teracom, Relacom, Vattenfall och Ericsson." Med detta är det tydligt att utredningen inte har haft kontakt med branschorganisationer för det bredare näringslivet, småföretag, eller företag från vissa sektorer som kan komma att drabbas av den nya säkerhetsskyddslagen (som tex kemikalieindustrin, transportsektorn, sjukvård, etc). Omställningen till den nya säkerhetsskyddslagen från existerande regelverk kommer att vara mycket mer krävande för

de företag som inte omfattas av det gamla regelverket än för försvarsföretag eller mycket stora infrastruktursaktörer. Att perspektiv från denna grupp företag inte fångats upp är en allvarlig brist som också måste ha påverkat konsekvensutredningen.

De står även att "Vi har även träffat Sveriges kommuner och landsting, Strålsäkerhetsmyndigheten, Statens servicecenter och Statens energimyndighet. För att stödja de föreslagna tillsynsmyndigheterna i arbetet med att uppskatta resursbehovet för att genomföra våra förslag har vi tagit initiativ till en utbildningsinsats som genomfördes av Försvarsmakten och Säkerhetspolisen i juni 2018." Det står dock ingenting om liknande försök att uppskatta resursbehovet inom den privata sektorn, trots att även denna träffas av förslagen.

I detta sammanhang måste vi också påpeka att även utredningen för den nya säkerhetsskyddslagen innehöll brister vad gällde näringslivets representation i utredningen och konsekvensanalysen, dessutom genomfördes den utredningen innan det hade fattats ett beslut om att återetablera totalförsvaret. Detta beslut innebär att lagen kommer att träffa bredare än ursprungligen tänkt, och vad konsekvensanalysen tog höjd för.

3.3

I 3.3 står det "Hoten mot rikets säkerhet har förändrats sedan gamla säkerhetsskyddslagen trädde i kraft för mer än 20 år sedan. Främmande staters underrättelseverksamhet har de senaste decennierna breddats mot forskning och utveckling inom civila områden samt mot politiska frågor och information som rör samhällsviktiga system. IT-angrepp i olika former betraktas numera som ett av de allvarligaste hoten." Detta innebär självklart att framtida tillväxt och skatteintäkter står på spel, men trots detta står det nästan inget om myndigheters ansvar att stötta/skydda företagen som drabbas. I andra europeiska länder har säkerhetsmyndigheter ett uttryckligt ansvar att skydda ledande företag, något som saknas i Sverige. Det är uppenbart orimligt att företag på egen hand skall förväntas skydda sig mot statsunderstödda angrepp. Den nya säkerhetsskyddslagen och även kompletteringarna innebär endast kravställningar mot företagen, och erbjuder inget ordentligt stöd, och ingen ökad kravställning mot den offentliga sektorn att stötta företag. Detta är en fundamental och mycket allvarlig obalans. Staten måste inse sitt ansvar att stötta och skydda såväl svenskt säkerhet som svensk konkurrenskraft.

3.4.8

Den nya säkerhetsskyddslagen kräver säkerhetsprövningar av ett stort antal anställda inom privat och offentlig sektor. Mot denna bakgrund är det orimligt att vissa undantag görs för bland annat folkvalda som statsråd och riksdagsledamöter. Skandaler kring ministrar som avgått visar tvärtom att det är rimligt att våra högsta politiska beslutsfattare, som får tillgång till den absolut känsligaste informationen, måste omfattas av samma krav som de själva riktar mot resten av samhället.

3.6.1

"Genom denna bestämmelse uttrycks principen att ingripanden från det allmänna som har sin grund i hälsoskydds-, miljöskydds- eller säkerhetsskäl inte medför rätt till ersättning." Det är uppenbart att detta utifrån ett praktiskt perspektiv utgör ett problem. Historiskt sätt har distinktionen mellan säkerhetsrelevant och annan verksamhet varit tydligare, men i och med

samhällsutvecklingen och digitaliseringen är denna gräns ej längre lika tydlig. Tidigare var mycket av den samhällskritiska verksamheten i offentlig regi, men idag i privat regi och konkurrensutsatt. Att då hävda att ingripanden inte ger rätt till ersättning reflekterar en föråldrad lagstiftning som borde uppdateras. Utöver ingripanden bör även kravställningar (grundade på säkerhetsskäl) som genererar kostnader för privata näringsidkare ge rätt till ersättning. Ingripanden utan ersättningar och ofinansierade kravställningar skapar en osäkerhet och oro inom den kommersiella världen som leder till en minskad vilja att investera och bygga upp kapacitet inom samhällskritisk verksamhet som kan vara till gagn för totalförsvaret och Sveriges säkerhet. I värsta fall kan även viktig verksamhet läggas ned eller flyttas utomlands. Fallerar man att bejaka denna problematik riskerar en föråldrad lagstiftning leda till en urholkning av den svenska totalförsvarsförmågan.

5.4.4

"Enligt vår mening finns det starka skäl som talar mot att det införs en generell skyldighet att ingå säkerhetsskyddsavtal vid samverkan och samarbete mellan statliga myndigheter." Detta resonemang borde rimligtvis kunna expanderas till att innefatta undantag för vissa näringslivsaktörer. Inom ramen för ett framtida totalförsvaret kommer vissa privata aktörer att samarbeta nära med myndigheter och även andra privata aktörer, med tanke på detta bör resonemanget inom 5.4.5 att andra än statliga myndigheter normalt bör omfattas av en skyldighet att ingå säkerhetsskyddsavtal ses över.

6.6

Att säkerhetsskyddschefen bör rapportera till organisationens högsta chef och ingå i en företagsledningsgrupp är inte nödvändigtvis logiskt inom det privata näringslivet, även om det kanske är logiskt i myndighetsvärlden. Att ställa ett brett krav mot näringslivet att inrätta en befattning som skall vara på ledningsgruppsnivå är ett kostsamt och krävande ingrepp. Dessutom är den stora merparten av det som behandlas av en ledningsgrupp inom ett privat företag ej relevant för en person med ansvar för säkerhetsskydd. Även att denna person skall rapportera till organisationens högsta chef kan framstå som orimligt i större organisationer där en vd inte har tid och förutsättningar att sätta sig in i alla viktiga frågor. I sådana fall är det snarare rimligt att säkerhetsskyddschefen rapporterar direkt till någon som sitter med i företagets ledningsgrupp, snarare än organisationens chef. För offentlig verksamhet är det dock sannolikt annorlunda då rikets säkerhet är en av de mest centrala uppgifterna för allmännyttan.

6.8.6 Förbud mot att genomföra förfaranden

"Vår bedömning är att det framstår som mest rationellt att beslutet fattas av tillsynsmyndigheten." Svenskt Näringsliv delar inte denna syn utan vi ser snarare en risk att myndigheter har för snäva perspektiv och saknar kompetensen för att fatta dessa beslut, regeringen har mycket bättre förutsättningar att ha ett mer holistiskt perspektiv, och därför bör regeringen snarare än tillsynsmyndigheter fatta dessa beslut.

6.9 En tredje kontrollstation – Möjligheter för tillsynsmyndigheter att ingripa i efterhand

För att minska risken för denna typ av kostsamma och problematiska ingripanden är det av yttersta vikt att en konsultativ/informativ mekanism existerar som minimerar risken för att problematiska förfaranden initieras. Centralt här är att maximera förutsägbarheten kring vad

som är OK/inte-OK.

Om förutsättningarna ändras efter ett förfarande redan har inletts, som t.ex. att hotbilderna förändras, är det rimligt att privata aktörer som agerat korrekt utifrån en tidigare existerande hotbild, får en kostnadsersättning för de kostnader som uppstår om tillsynsmyndigheten ingriper.

6.11.1 Uppföljning behöver beaktas när avtal utformas

Myndigheter som ej bejakar detta i upphandling borde bli ersättningsskyldiga gentemot privata leverantörer för att täcka kostnader som orsakats av brister hos myndigheten i att informera entreprenören om alla relevanta säkerhetskrav.

6.11.3 Revidering av säkerhetsskyddsavtal efter ändrade förhållanden

Skall avtal vara reviderbara är det av yttersta vikt att detta är tydligt specificerat inom existerande avtal, och om nya kostnader uppstår på grund av en revideringen (t.ex. på grund av ändrad hotbild) skall uppdragsgivande myndighet vara skyldig att täcka dessa merkostnader. En myndighet skall inte kunna tvinga mer omfattande krav på en entreprenör utan full finansiering av dessa.

6.13 Förslagets förhållande till egendomsskyddet och näringsfriheten samt rätten till ersättning

Förslaget är att "Någon rätt till ersättning vid rådighetsinskränkning som grundas på säkerhetsskyddslagen bör inte införas." Detta är problematiskt utifrån flera perspektiv. För det första görs en juridisk analys om ersättning är juridisk nödvändig. Oavsett om denna analys är korrekt eller inte innebär bristen på ersättning stora praktiska problem för potentiellt berörda företag, samt även företag som bedöms eventuellt drabbas. På sidan 283 står det "Utgångspunkten är att detta är en sorts "nödbroms" som ska tillgripas endast när övriga förebyggande åtgärder inte har varit tillräckliga i ett enskilt fall, typiskt sett på grund av förhållanden som ändrats i efterhand." och på sida 284 står det att "Vi utgår från att det kommer att bli mycket sällsynt med beslut om förbud."

Och på sida 283 resoneras att "Med hänsyn till det anförda anser vi det inte befogat att i detta läge föreslå särskilda regler om en möjlighet till ersättning till verksamhetsutövare och andra som utan egen förskyllan har drabbats av skador till följd av ett föreläggande enligt våra förslag i avsnitt 6.9. Vi bedömer att det i stället är tillräckligt med den möjlighet som regeringen har att ex gratia besluta om ersättning i enskilda fall."

Här finns tydliga problem utifrån ett näringslivsperspektiv. Det första problemet är att även om bedömningen är att detta endast handlar om en "nödbroms" och förbud anses bli mycket sällsynt, så är omvärldsutvecklingen oförutsägbar och ett försämrat läge skulle kunna påverka ett flertal sektorer samtidigt. Då är det helt plötsligt ett problem som drabbar många. Att då dessutom lita på regeringen ska fatta tillfredställande ex gratia beslut – snarare än lagfästa garantier – innebär givetvis en stor osäkerhet för drabbade företag.

7 Överlåtelse av verksamhet

Grundläggande för prissättning på en marknad är förutsägbarhet. Osäkerhet kring möjlighet

till överlåtelse, eller framtida överlåtelse, av verksamhet är därför något som kan antas påverka prissättning av verksamheten negativt. Desto större osäkerhet, desto större negativ effekt på priset. Därför är det av yttersta vikt att det råder tydlighet och förutsägbarhet vad som gäller och kommer att gälla.

7.14 Förslagens förhållande till egendomsskyddet och rätten till ersättning

Texten gör bedömningen att "Förslagen är förenliga med regeringsformens och Europakonventionens skydd för egendom. Någon rätt till ersättning vid rådhetsinskränkning som grundas på säkerhetsskyddslagen bör inte införas. "

Måhända kan detta vara en juridiskt korrekt bedömning av existerande regelverk, men praktiskt innebär den problem då säkerhetsrelevant verksamhet idag innefattar långt fler sektorer där det konkurrensutsatta näringslivet idag spelar en avgörande roll. Därför går det inte att luta sig tillbaka på det existerande regelverket. Ges inte fullgoda garantier till ersättning riskerar effekten bli att privata investeringar uteblir på kritiska områden – som direkt skulle motverka Sveriges säkerhet.

7.15 Anmälning-, upplysnings- och rapporteringsplikt samt 8.15 Systematisk kartläggning och dokumentation av tillsynsobjekt

Här tycker vi att staten gör det lätt för sig genom att lägga ett ansvar på enskilda näringsidkare. Här ser vi att tillsynsmyndigheterna borde spela en större roll i att ansvara för att informera företag under deras tillsyn om vad som gäller. Tillsynsmyndigheterna bör ansvara för en systematisk kartläggning av tillsynsobjekten och bära ansvaret att informera dessa om existerande regelverk och de plikter som följer från detta. Tillsynsmyndigheten skall avgöra huruvida en verksamhet är säkerhetskänslig (om det behövs genom att efterfråga berörd verksamhet om informationsunderlag eller samråd med denne). Om en verksamhet därefter bedöms omfattas av den nya säkerhetsskyddslagen skall de då mycket tydligt informeras om alla krav som de därmed omfattas av.

8.17 Tillsyn bör inte förenas med rådgivning

Bedömningen att "Utövande av tillsyn är oförenligt med rådgivning. Tillsynsmyndigheterna bör därför inte lämna råd till verksamheter som omfattas av säkerhetsskyddslagen." verkar något märklig. Syftet borde väl vara hjälpa verksamheter uppnå rätt standard, snarare än att "sätta dit" verksamheter. Det är inte tydligt varför rådgivning skulle underminera uppnående av lämplig säkerhetsstandard.

9.8 Överträdelser som ska leda till sanktionsavgift

Här anser Svenskt Näringsliv att förslag 1 (1. underlåter att göra en anmälan till tillsynsmyndigheten enligt 2 kap. 1 a § säkerhetsskyddslagen eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till den paragrafen) ej bör leda till sanktionsavgift, och att det snarare skall vara tillsynsmyndighetens ansvar att informera den berörda verksamhetsutövaren (i alla fall om det berör det privata näringslivet) om att de eventuellt bedriver säkerhetskänslig verksamhet och därför bör utföra en säkerhetsskyddsanalys för att bedöma om de omfattas av lagstiftningens krav). Brister enligt punkterna 2-10 på sidorna 431-2 bör endast leda till sanktionsavgift om företaget i fråga explicit informerats av tillsynsmyndigheten vilka explicita kravställningar de omfattas av. Det är orimligt att privata företag skall riskera

sanktionsavgifter om det ej uppfyller en kravbild de själva skall fastställa.

9.14 Förfarandet vid beslut om sanktionsavgift

Som nämnt tidigare är det problematiskt med myndighet som fattar beslut om sanktionsavgift mot näringslivet innan domstolsprövning. Betalningsplikt inom 30 dagar gör detta ännu mer problematiskt, speciellt för mindre företag som kanske saknar likviditet.

11.4 Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Utredningens bedömning är att "Förslagen kan antas leda till marginella kostnadsökningar för enskilda verksamhetsutövare.". Detta antagande beror självklart hur man ser på den nya säkerhetsskyddslagen. Då hotbilsbedömningen (som fattas av SÄPO och Försvarmakten) avgör huruvida vissa företag träffas av lagstiftningen och även kravbilden mot företag är de ekonomiska konsekvenserna beroende av omvärldsutvecklingen, och därför oförutsägbara. Dessutom innebär digitalisering och teknisk utveckling potentiellt nya risker i framtiden, som också kan innebära att fler aktörer omfattas av lagen, och därför större ekonomiska konsekvenser.

Kostnaderna och svårigheterna blir störst för företag som tidigare inte omfattats av denna typ av kravställningar men på grund av den nya säkerhetsskyddslagen träffas. Här är det problematiskt att det inte finns någon kostnadstäckning för konkurrensutsatta privata aktörer för en åtgärd som är i det breda allmänintresset snarare än i det egna företagsintresset. Antigen har utredningen rätt i att förslagen kan antas leda till marginella kostnadsökningar, och då finns det ingen anledning att inte täcka dessa, och om kostnaderna blir större än väntat och utgör en börda för näringslivet finns ännu större anledning till kostnadstäckning via offentliga medel.

11.5.4 Behov av speciella informationsinsatser

Vi vill belysa att det kommer finnas mycket stora behov av att informera näringslivet om den nya säkerhetsskyddslagens kravställningar, det säger sig självt att det är en orimlighet att förvänta sig efterlevnad av ett regelverk som man inte har informerats om. Dessutom måste dessa informationsinsatser vara specifikt riktade mot de aktörer som berörs då detta regelverk ej är relevant för det bredare näringslivet. Kommunikerar man för brett riskerar företag som inte omfattas av regelverket i onödan utföra kostsamma säkerhetsskyddsanalyser, och i värsta fall vidta åtgärder i onödan vilket leder till ökade kostnader och arbetsbörda inte bara för de drabbade företagen men även tillsynsmyndigheterna.

Summerande

Det finns många problem med den nya säkerhetsskyddslagen och de föreslagna kompletteringarna. Tillsynsmyndigheterna ges stora befogenheter att ingripa, bland annat genom att ingripa i överförande av egendom. Samtidigt är detta ny materia för många myndigheter som de har begränsad kunskap om, och det finns många oklarheter.

Det borde vara en självklarhet att marknadsmässig ersättning garanteras till näringslivsaktörer som drabbas av lagens konsekvenser när dessa går ut på att säkra allmännyttan.

Kombinationen av starka sanktioner och rättsosäkerhet är dessutom mycket olustig utifrån ett marknadsperspektiv. Själva osäkerheten i sig riskerar att påverka prissättningar av verksamheter samt viljan att investera i sektorer som kan träffas, vilket paradoxalt leder till en minskad investering i just de sektorer där behoven av bättre säkerhet är störst.

Avsaknaden av effektiv konsekvensanalys både i den ursprungliga utredningen om den nya säkerhetsskyddslagen och i denna utredning om kompletteringar är därför mycket problematisk.

Detta är nytt rättsmateria som borde kräva en grundligare analys innan det implementeras. Som tidigare nämnts innebär dessutom den tekniska utvecklingen och risken för förändringar i hotbilden utifrån omvärldsläget att många fler privata företag drabbas, och att kraven på de företag som drabbas blir mer kostsamma, än vad som ursprungligen var tänkt.

Karl Lallerstedt

Ansvarig för säkerhetspolicyfrågor vid Svenskt Näringsliv